

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-267-279](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-267-279)

УДК 330.142.23:338.43

JEL Classification: G32; Q18

Роман Щур

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів,
Академік Академії економічних наук України

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

(Івано-Франківськ, Україна)

E-mail: roman.shchur@pnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-9945-3939>

Scopus Author ID: [57221913159](https://orcid.org/0000-0001-9945-3939)

Володимир Мацьків

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

(Івано-Франківськ, Україна)

E-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-3031-7060>

Scopus Author ID: [58001393100](https://orcid.org/0000-0003-3031-7060)

Тетяна Солоджук

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

(Івано-Франківськ, Україна)

E-mail: tetiana.solodzhuk@pnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-7746-6229>

Scopus Author ID: [57221091755](https://orcid.org/0000-0001-7746-6229)

СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО КАПІТАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ДОСВІД АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Стаття присвячена дослідженню питань сутності і особливостей стратегії формування фінансового капіталу підприємств аграрного сектору. Встановлено, що визначення стратегічних пріоритетів політики формування та використання фінансового капіталу аграрних підприємств – це реалізація концепції, яка об'єднує цільовий підхід до діяльності підприємств, що дозволяє встановлювати розв'язкові цілі, порівнювати їх із наявними можливостями та приводити їх у відповідність шляхом розробки та реалізації системи стратегій. Досліджено, що фінансовий капітал, як цілісна економічна система, представляє собою інтеграцію різних сфер господарської діяльності, включаючи виробничу та фінансову, з метою збільшення впливу на виробництво та отримання стабільного грошового потоку в процесі інвестування. Сформована концептуальна модель окреслює основні етапи формування та оптимізації капіталу суб'єктів господарювання в умовах ризиків зовнішнього середовища.

Ключові слова: фінансовий капітал, капіталізація, аграрний сектор, національна економіка.

Рис.: 1. *Бібл.:* 14.

Постановка проблеми. Фінансовий капітал є важливим елементом національної економіки, особливо в контексті його ролі у формуванні й розвитку підприємств, тому управління ним вимагає глибокого розуміння фінансових процесів і стратегій, які дозволяють ефективно використовувати цей ресурс для забезпечення стійкого розвитку підприємств.

З огляду на нестабільність сучасної економічної ситуації, а також умов воєнного конфлікту, процеси управління фінансовим капіталом стають значно складнішими, а питання ефективності стратегічних підходів набувають особливої гостроти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема сутності та ролі фінансового капіталу суб'єктів господарювання, а також ефективність його формування і використання, привертає увагу вчених різних наукових шкіл. Серед відомих іноземних дослідників, які внесли значний внесок у вивчення цієї проблеми, можемо відзначити таких авторів, як Й. Шумпетер, М. Фрідман, Дж. М. Кейнс, Д. Норт, Е. Тіверсі, П. Самуельсон, Ф. Блек, Р. Мертон, Е. Фама, Г. Саймон та інші. Серед вітчизняних дослідників, які займалися проблемою управління фінансовим капіталом, варто відзначити наукові праці В. Андрущенко, О. Барановського, В. Бойка, П. Буряка, А. Бутко, Б. Брички, М. Дем'яненка, С. Кваші, Ж. Крючкової, В. Куницького, М. Крупки, Л. Піддубної, М. Савченко, П. Саблука, Р. Слав'юка, С. Шумської та інших.

Попри численні наукові розробки, теоретичні та методичні засади формування і використання фінансового капіталу підприємств залишаються недостатньо вивченими.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми Потребують подальшого наукового обґрунтування питання пріоритезації джерел формування капіталу, можливості його мобілізації з альтернативних джерел, шляхи стабілізації його руху і напрямки ефективного використання. Також функціонування фінансового капіталу в аграрному секторі в умовах воєнного конфлікту передбачає використання дещо інших підходів до управління, щоб забезпечити стійкий розвиток цих підприємств, та у свою чергу вимагає системного аналізу та наукового підходу.

Мета статті. Метою статті полягає в розгляді сутності й особливостей стратегії формування фінансового капіталу підприємств аграрного сектору. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів завжди перебували в центрі теорії та практики фінансового менеджменту. Також не завжди враховуються галузеві особливості, що притаманні аграрному сектору. Ці аспекти процесу фінансування підприємств реального сектора економіки розглядаються в цій статті.

Виклад основного матеріалу. З погляду класичного розуміння, капітал є відображенням самозростаючої вартості, що використовується для розширеного відтворення. Еволюція капіталу в історичному контексті, його якісні трансформації, такі як диференціація і поява нових типологій, а також масштабне кількісне зростання в останні десятиліття, призвели до таких наслідків:

1. Зміни пріоритетів на мікрорівні, значного поширення підходів до вартісного управління, появи концепції капіталізації та розширення передумов для її практичного застосування. Параметри капіталізації стали ключовими показниками розвитку підприємств, галузей, регіональних і національних ринків.

2. Розуміння необхідності оцінки вартості фінансового капіталу та її впливу на системні процеси різних сегментів економіки і формування моделі оптимального фінансування активів підприємства за рахунок залучення капіталу з різних джерел.

3. Зростання цінності інформації про рух капіталу та його трансформацію в об'єкт купівлі-продажу, що призвело до системних змін у структурі ринку капіталів та зокрема появи його інформаційного сегмента.

З нашої точки зору, визначення капіталу доцільно розглядати не лише з загальноекономічної, але й з управлінської перспективи. Із загальноекономічного погляду капітал – це накопичений шляхом заощаджень запас економічних благ у формі грошових коштів і капітальних товарів, який використовується власниками в економічному процесі як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу.

З погляду фінансового менеджменту капітал можна визначити як особливо організовану частину фінансових ресурсів, які залучені суб'єктом господарювання на правах власності або тимчасового користування з метою їх нарощування шляхом інвестування в певні активи.

Капітал може бути трактований різними способами, що відображає різноманітність поглядів на його сутність і функції в господарській діяльності. Він являє собою сукупність фінансових ресурсів, які функціонують у господарському обороті підприємств у формі матеріальних і фінансових активів і приносять прибуток [1]. Коли ці ресурси активно використовуються у господарській діяльності та приносять прибуток [2, с. 529; 3] можна стверджувати про певний рівень ефективності використання капіталу.

Отже, капітал – це сукупність фінансових ресурсів, загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, що інвестовані у формування активів підприємства, які перетворюються у матеріальні, нематеріальні і фінансові активи в процесі господарського обороту. Це вищий рівень організації фінансових ресурсів, який характеризується показниками рентабельності.

Оптимальність співвідношення різних елементів власного й позикового капіталу, вартість його залучення, розрахована окремо за кожним із джерел фінансових ресурсів і по капіталу підприємства загалом на основі показника середньозваженої вартості, чинять безпосередній вплив на показники поточних витрат, а відповідно й фінансового результату господарської діяльності підприємства.

З іншого боку, ефективне вкладення елементів капіталу у фінансово-господарську діяльність призводить до зростання суми чистого прибутку суб'єкта господарювання, що дозволяє збільшити частку елементів власного капіталу, залученого за рахунок нерозподіленого прибутку. А дане джерело капіталу є значно дешевшим за інші, оскільки не вимагає виплати відсотків чи дивідендів для власників такого капіталу. Якщо ж підприємство залучає

капітал на фінансовому ринку, то з-поміж усіх існуючих варіантів при інших рівних умовах обирається найнижча ціна і розраховується оптимальна сума необхідного капіталу. Ці два фактори дозволяють використовувати його із найбільшою ефективністю.

Однією з актуальних проблем сьогодення є створення ефективного й гнучкого механізму управління капіталом підприємств аграрного сектору.

Капітал сформований підприємством, визначає фінансову основу його діяльності, забезпечує стійкий фінансовий стан та знижує ризики банкрутства. Проте, потрібно зазначити певну обмеженість обсягу власних коштів та доволі високу вартість їх залучення в порівнянні з альтернативними джерелами формування капіталу, а також обмеженість можливостей оптимізації бази оподаткування.

Концептуально модель формування та використання капіталу будь-якого суб'єкта господарювання показана на рисунку 1.

Деякі автори стверджують, що управління власним капіталом є складовою загальної фінансової стратегії підприємства, спрямованою на підтримку його виробничо-комерційної діяльності [3, 6, 7]. Таким чином, оптимізацію структури капіталу рекомендується проводити у такій послідовності:

1. Проведення аналізу складу капіталу протягом кількох періодів (кварталів, років) та вивчення тенденцій зміни його структури.

Під час аналізу розглядаються такі параметри, як показники фінансової автономії, заборгованості, фінансування, фінансового левериджу тощо. Також досліджуються показники ділової активності та рентабельності, що дозволяють оцінити оборотність та прибутковість фінансового капіталу.

Вважаємо, що для того, щоб коефіцієнтний аналіз був максимально повним, необхідно доповнити його методиками вертикального та горизонтального аналізу фінансової звітності. Вертикальний аналіз дозволить зробити висновки щодо оптимальності поєднання елементів капіталу, водночас горизонтальний аналіз допоможе зрозуміти не лише динаміку капіталу загалом, та за кожним з елементів, а й вплив таких тенденцій та змін на результативність та ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

2. Здійснення оцінки основних факторів, що впливають на структуру капіталу, включаючи:

- галузеві особливості, що характерні для господарської та фінансової діяльності;

- фази життєвого циклу підприємства;

- кон'юнктура на товарних і фінансових ринках;

- рівень прибутковості поточної (операційної) діяльності;

- загальний обсяг податкового навантаження на підприємство;

- рівень зосередження акціонерного капіталу та інші аспекти.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

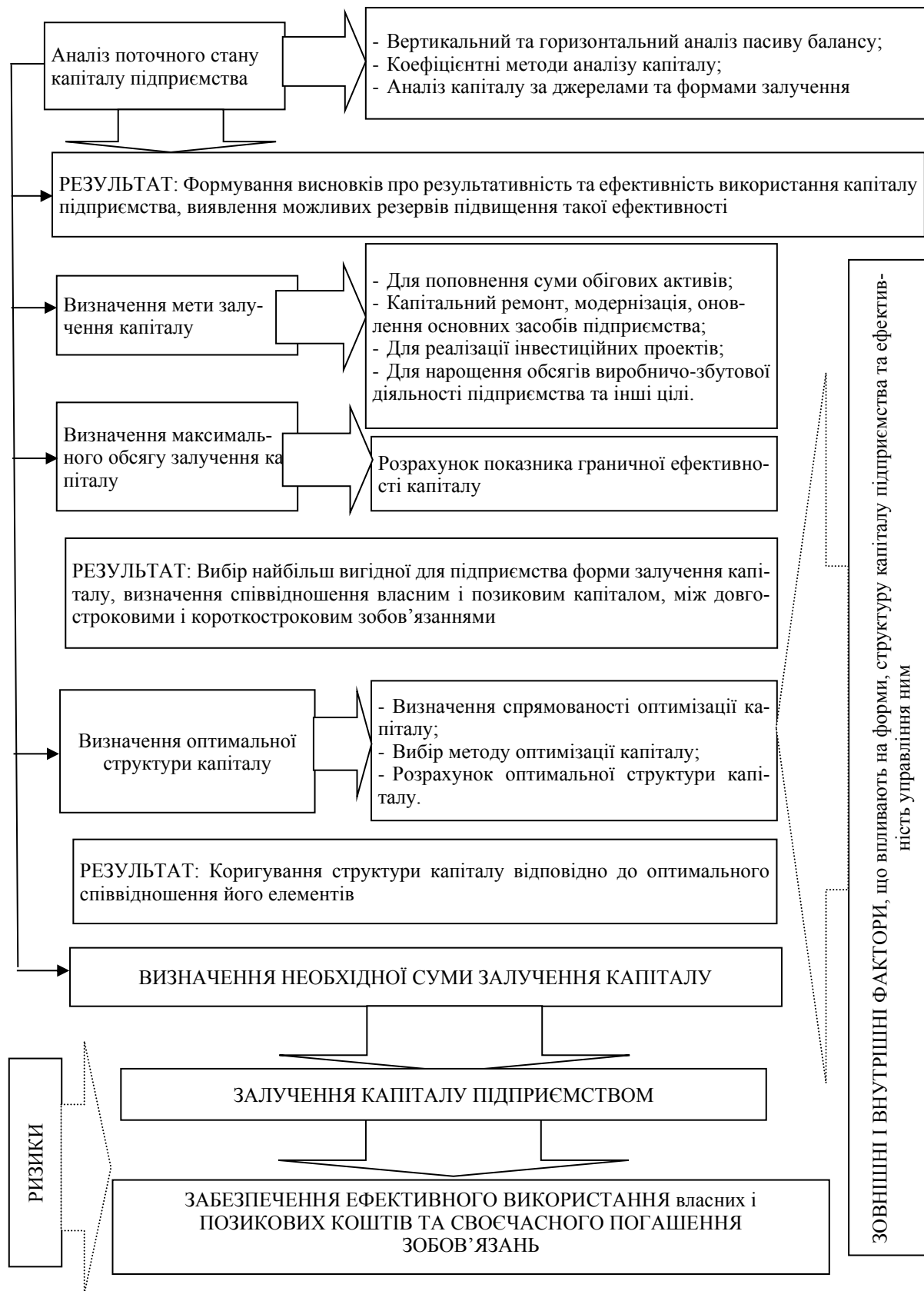

Рис. 1. Концептуальна модель формування та розміщення капіталу суб'єкта господарювання

Джерело: розроблено авторами.

З урахуванням цих факторів управління структурою капіталу суб'єкта господарської діяльності включає вирішення таких основних завдань:

- встановлення оптимальних пропорцій використання власного і позикового капіталу;
- забезпечення, у разі потреби, припливу додаткових обсягів внутрішнього або зовнішнього капіталу.

У процесі здійснення фінансово-господарської діяльності аграрне підприємство залучає капітал у випадку виникнення тимчасових касових розривів між надходженнями та витрачанням грошових коштів, покриття витрат на здійснення поточного та капітального ремонту виробничих приміщень, придбання обладнання, устаткування і транспортних засобів, що є на балансі підприємства; розширення обсягів виробничої діяльності, інвестиційних програм, спрямованих на розширення асортименту сільсько-господарської продукції, виходу із локальних на державні ринки.

Щодо визначення максимальної суми залученого капіталу, тут варто використовувати показники граничної вартості та граничної ефективності капіталу, які фактично показують максимальний рівень доходу у гривневому еквіваленті чи відсотковому співвідношенні, що може бути згенерований внаслідок залучення додаткових елементів капіталу.

3. Оптимізація структури капіталу з метою максимізації рівня фінансової рентабельності (за допомогою механізму фінансового левериджу). Передумовами оптимальності структури капіталу аграрного підприємства можуть бути:

- мінімальна сума загальної вартості капіталу;
- рівень фінансової стійкості, що відповідає нормативним значенням (у випадку коефіцієнтного аналізу)
- зростання кредитоспроможності суб'єкта господарювання;
- зростання ринкової вартості агропідприємства (дана передумова може бути використана агрохолдингами та підприємствами, що за показниками фінансово-господарської діяльності можуть бути віднесені до середніх та великих).

У деяких випадках, при здійсненні фінансового управління досягнення одних видів фінансових показників діяльності підприємства, виключає зростання інших. Зважаючи на це, на етапі планування політики управління фінансовим капіталом суб'єкта господарювання необхідно окреслити найбільш пріоритетні напрями та результати реалізації такої політики, що стануть базою для формування показників ефективності управління капіталом.

На етапі власне залучення капіталу, залежно від його джерела підприємством мають бути укладені угоди з організаціями, що надають такий капітал. У випадку залучення позикових його елементів, власниками капіталу виступають банки, лізингові компанії. У випадку залучення капіталу за рахунок емісії облігацій – власниками капіталу є учасники фінансового ринку, що

купують такі облігації, випущені відповідно до затвердженого в НКЦПФР проспекту емісії. У випадку одержання товарного кредиту – укладаються відповідні договори про відстрочку чи пролонгацію платежів іншим суб'єктам господарювання за поставлену продукцію чи надані послуги.

Капітал підприємств, що працюють в аграрній сфері, може залучатися за рахунок внутрішніх джерел, до прикладу:

а) у формі грошових коштів, тимчасово вивільнених з обороту, коштів амортизаційного фонду, тимчасових надлишків оборотних коштів, що в майбутніх періодах мають бути спрямовані на закупівлю сировини та продукції, виплати заробітної плати, чи відкладених з метою накопичення для придбання необхідних об'єктів основних засобів;

б) у формі особистих грошових доходів та заощаджень домогосподарств;

3) у формі грошових коштів, що перебувають у власності держави, та були зароблені внаслідок процесів одержавлення економіки й насамперед національного доходу [11].

За твердженням науковців, існуючі джерела залучення капіталу підприємством можна розширити за рахунок таких альтернативних варіантів [1, с. 45]:

– реструктуризації власності підприємств, які працюють збитково, але мають потенціал та можуть бути визначені як перспективні. Це здійснюється через додаткову емісію акцій, що має на меті забезпечити капітал для здійснення інвестиційно привабливих комерційних проєктів. Єдине, що в такому випадку перелік власників розширюється, а частка власників до моменту реструктуризації зменшується.

– формування джерел пасивного доходу капіталу, що передбачає придбання фінансових інструментів та передачу їх у довірче управління професійним учасникам фондового ринку [12]. У часі війни перелік фінансових інструментів є доволі обмеженим, наразі найбільш поширеним інструментом вкладення коштів є військові облігації та банківські депозити.

Останній етап є основним у формуванні показників результативності та ефективності. Підприємство повинне з одного боку максимально чітко дотримуватися планів фінансування та графіків погашення заборгованості, з іншого – забезпечити ефективне використання усіх елементів капіталу, що дозволить максимізувати прибутковість діяльності та водночас своєчасно погасити основні суми позик і відсотки за користування ними.

Усе це передбачає здійснення фінансового управління капіталом в умовах невизначеності зовнішнього середовища функціонування підприємства, оскільки як і будь-який інший об'єкт управління, капітал також піддається впливу фінансових ризиків, які мають об'єктивний характер та можуть виникати на різних рівнях економічної системи: макро-, мезо- та мікрорівні.

Визначення стратегічних пріоритетів політики формування та використання фінансового капіталу аграрних підприємств – це реалізація концепції, яка об'єднує цільовий підхід до діяльності підприємств, що дозволяє встановлювати розвиткові цілі, порівнювати їх із наявними можливостями та увідповіднювати їх шляхом розробки та реалізації системи стратегій.

Стратегії управління фінансовим капіталом повинні бути адаптовані до мінливих умов, щоб забезпечити стабільність і продуктивність підприємств, зокрема тих, які діють в аграрній сфері.

Характер вибору стратегічних пріоритетів управління фінансовим капіталом підприємств аграрної сфери визначається взаємодією таких факторів: галузевої специфіки; типу виробництва, ступеня спеціалізації, рівня концентрації та кооперації; особливостей виробничого потенціалу; рівня управлінської компетентності та кваліфікації персоналу.

Систематизація наукових джерел дозволяє виділити чотири види базових стратегій управління фінансовим капіталом. До них належать як стратегії, які можуть бути використані при формуванні виробничого капіталу (для здійснення діяльності суб'єкта господарювання), так і ті, що передбачають використання альтернативних джерел отримання доходів та вихід на фінансові ринки:

- консервативна, що має на меті забезпечити суб'єкту господарювання вищу дохідність капіталу, ніж дохідність за банківськими депозитами, але при мінімальному ризику. До прикладу, якщо мова йде про вкладення коштів у виробничу діяльність чи у державні цінні папери, номіновані у національній валюті, які вважаються безризиковими;

- збалансована, що передбачає забезпечення середньоринкової дохідності капіталу при середньоринковому рівні ризику. Фінансовим інструментом для вкладення капіталу в цьому випадку виступають акції, що мають високу ліквідність;

- ризикова, де метою є отримання максимальної суми доходу від вкладених коштів, не зважаючи на рівень ризику фінансових інструментів;

- індексна, що використовується інвесторами, які мають на меті отримання відсотків від формування інвестиційного портфеля, сформованого на основі відповідності рівню фондових індексів.

Проте в сучасних умовах, коли значна частина виробничих та посівних площ агропідприємств перебуває на окупованих територіях чи на територіях, які перебувають під обстрілами, виконання ними статутних завдань та ведення операційної діяльності є високоризиковим вкладенням капіталу.

Структура формування і використання фінансового капіталу підприємств аграрного сектору характеризується взаємодією та співвідношенням елементів системи управління та їхньою підпорядкованістю. Така організація виражає взаємодію з елементами, що забезпечує функціонування і розвиток системи, а також підтримку її існування.

З цього погляду, під організаційним механізмом формування і використання фінансового капіталу підприємств аграрної сфери розуміється властивість системи управління, що прагне зберегти свою структуру, впорядкувати внутрішні зв'язки і на цій основі здійснювати своє подальше удосконалення і цілеспрямований розвиток в цілому [8, с. 131].

Відомо, що незважаючи на низьку капіталізацію вітчизняної економіки загалом та аграрного сектору зокрема, вони мають значний потенціал. Це пояснюється тим, що українська економіка, адаптувавшись до умов воєнного стану, ще не розгорнула широкомасштабних механізмів залучення капіталу суб'єктів економіки до виробничого процесу, тому вони стають ресурсами або «мертвим» капіталом. Відомо, що капітал приносить дохід лише тоді, коли використовується в процесі виробництва. Причини низької ефективності використання капіталу включають такі проблеми, як:

1. Зростання заощаджень населення у грошовій формі, що спричиняє депреціацію грошового капіталу і обмежує можливості банків у наданні кредитів для економіки.

2. Складність залучення накопиченого капіталу у виробничий процес. Ще до повномасштабного вторгнення в Україні не було ефективного та достатньо розвинутого малого бізнесу, також відчувалася нестача високотехнологічних виробництв через відсутність достатнього фізичного і наукового потенціалу.

3. Неефективне використання робочої сили. Низький рівень розвитку економіки не дозволяє повною мірою використовувати таланти висококваліфікованих працівників, тому в Україні вони часто працюють на некваліфікованих роботах. В умовах триваючої війни значна кількість фахових спеціалістів покинули Україну, або воюють на фронті.

Погоджуючись з С. О. Даниліною [5, с. 249], можна зазначити, що глобальний фінансовий капітал, як економічна категорія, відображає стійкі економічні зв'язки між великими економічними структурами та іншими економічними та неекономічними агентами, щодо перерозподілу та апропріації глобальної фінансової ренти. Він є фіктивним, спекулятивним, агресивним і екстериторіальним, а його головними проявами є арбітражні операції на фінансових ринках, реалізовані за допомогою похідних фінансових інструментів.

У межах стратегічних методів забезпечення фінансової безпеки підприємства управління капіталом та його структурою відіграє ключову роль. Таким чином, капітал стає центральним об'єктом стратегічного управління в системі фінансового менеджменту.

Мета стратегічного управління капіталом полягає в задоволенні потреб підприємства у необхідних активах, оптимізації структури капіталу з урахуванням мінімізації його вартості та максимізації ринкової вартості за прийняттого рівня ризику [14, с. 174].

Основні завдання включають: забезпечення відповідності між обсягом залученого капіталу та обсягом сформованих оборотних та необоротних активів підприємства; формування оптимальної структури капіталу з урахуванням ефективного функціонування, розглядаючи переваги та недоліки власного та запозиченого капіталу; мінімізація витрат на формування капіталу підприємства; ефективне використання капіталу в господарській діяльності за допомогою максимізації цільових показників фінансової рентабельності за певного рівня ризику.

Висновки та пропозиції. Отже, фінансовий капітал, як цілісна економічна система, являє собою інтеграцію різних сфер господарської діяльності, включаючи виробничу та фінансову, з метою збільшення впливу на виробництво та отримання стабільного грошового потоку в процесі інвестування. В умовах повномасштабної війни та зростаючої конкуренції, а також ускладнення фінансово-економічних відносин в економіці, проблема забезпечення суб'єктів аграрної сфери фінансовим капіталом набуває ще більшого значення. Тому розвиток фінансового капіталу в аграрному секторі може стати ключовим чинником забезпечення стійкості та конкурентоспроможності підприємств у цих умовах. Розуміння сутності фінансового капіталу та ефективне використання його можливостей стануть важливими компонентами успішної стратегії в умовах економічної нестабільності та військового конфлікту.

Список використаних джерел

1. Бланк О. І. Управління фінансами підприємств : підручник / О. І. Бланк, Г. В. Ситник, В. С. Андрієць. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 792 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – Київ : Ірпінь ; ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Дем'яненко М. Я. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств України: теорія і практика : монографія / М. Я. Дем'яненко, О. І. Зуєва. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2010. – 190 с.
4. Куницький В. В. Розвиток АПК в сучасних умовах: ефективність управлінських рішень / В. В. Куницький, М. В. Куницька-Гляш, Б. Б. Бричка // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. Гжицького. Серія «Економічні науки». – 2013. – Том 15, № 2(56). – Ч. 5. – С.137-142.
5. Даниліна С. О. Фінансовий капітал в умовах глобалізації / С. О. Даниліна // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. – 2014. – № 31. – С. 246-253.
6. Васильків Т. Г. Інституційне забезпечення розширення фінансових можливостей підприємств промисловості та АПК на регіональному рівні / Т. Г. Васильків, Р. Л. Лупак, Н. Я. Юрків // Фінанси України. – 2012. – № 3. – С. 90-101.
7. Денисенко М. П. Стан та тенденції розвитку сучасного підприємства : монографія / за ред. д. е. н., проф. М.П. Денисенка. – Київ : ДКС центр. 2019. – 464 с.
8. Панченко В. Управління капіталом підприємств АПК України / В. Панченко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2023. – № 2(316). – С. 129-133.
9. Формування інвестиційного ресурсу структурної модернізації національної економіки як фактору відновлення в післявоєнний період / О. С. Сакун, Р. І. Щур, В. В. Мацьків, М. М. Білий // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : науковий журнал. – 2023. – Вип. 19, т. 1. – С. 270-277.
10. Сакун О. С. Фінансові аспекти підтримки бізнес-сектору України в умовах воєнного стану / О. С. Сакун, Р. І. Щур, В. В. Мацьків // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : науковий журнал. – 2022. – Вип. 18, т. 1. – С. 50-60.
11. Суліма Н. М. Економіка і фінанси підприємства : підручник / Н. М. Суліма, Л. М. Степасюк, О. В. Величко. – Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2015. – 466 с.

12. Солоджук Т. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. [Електронний ресурс] / Т. В. Солоджук. – Івано-Франківськ, 2023. – 237 с. – Режим доступу: <http://hdl.handle.net/123456789/18018>.

13. Стащук О. В. Структура капіталу підприємства в контексті досягнення його фінансової стійкості [Електронний ресурс] / О. В. Стащук, А. В. Гриценюк // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер.: Економіка. – 2012. – Вип. 19. – С. 223 – 225. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2012_19_55.

14. Мацьків В. В. Особливості формування фінансового капіталу підприємств [Електронний ресурс] / В. В. Мацьків // Інноваційна економіка. – 2014. – № 1. – С. 171-175. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2014_1_29.pdf.

References

1. Blank, O.I., Sytnyk, H.V., Andriiets, V.S. (2017). *Upravlinnia finansamy pidpriemstv* [Enterprise finance management]. Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t.

2. Busel V. T. 2005. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.)* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with additions and additions)]. Irpin; VTF «Perun».

3. Demianenko, M. Ya., Zuieva, O.I. (2010). *Finansovi resursy silskohospodarskykh pidpryyemstv Ukrayiny: teoriya i praktyka* [Financial resources of agricultural enterprises of Ukraine: theory and practice]. NNTs IAE.

4. Kunytskyi, V.V., Kunytska-Iliash, M.V., Brychka, B.B. (2013). *Rozvytok APK v suchasnykh umovakh: efektyvnist upravlinskykh rishen* [Development of agro-industrial complex in modern conditions: the effectiveness of management decisions]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii imeni S. Gzhytskoho. Seriya «Ekonomichni nauky» – Scientific Bulletin of the Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology S. Gzhitskyi. Series "Economic Sciences", 15(2(56)), 137–142.*

5. Danylina, S.O. (2014). *Finansovyi kapital v umovakh hlobalizatsii* [Financial capital in the conditions of globalization]. *Formuvannia rynkovoi ekonomiky – Formation of the market economy*, (31), 246-253.

6. Vasylykiv, T.H., Lupak... R.L. Yurkiv N. Ya. *Instytutsiine zabezpechennia rozshyrennia finansovykh mozhlyvostei pidpriemstv promyslovosti ta APK na rehionalnomu rivni*. *Finansy Ukrainy Finance of Ukraine*, № 3, pp. 90-101.

7. Denysenko, M.P. (Ed). (2019). *Stan ta tendentsii rozvytku suchasnoho pidpriemstva: monohrafiia* [The state and trends of the development of a modern enterprise]. DKS tsentr.

8. Panchenko, V. (2023). *Upravlinnia kapitalom pidpriemstv APK Ukrainy* [Capital management of enterprises of the agricultural industry of Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*, (2(316)), 129-133.

9. Sakun, O.S., Shchur, R.I., Matskiv, V.V., Bilyi, M.M. (2023). *Formuvannia investytsiinoho resursu strukturnoi modernizatsii natsionalnoi ekonomiky yak faktor vidnovlennia v pisliavoienni period* [Formation of the investment resource of the structural modernization of the national economy as a factor of recovery in the post-war period]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu – Actual problems of the development of the economy of the region*, 19(1), 270-277.

10. Sakun, O. S., Shchur, R. I., Matskiv, V.V. (2022). *Finansovi aspekty pidtrymky biznes-sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu* [Financial aspects of supporting the business sector of Ukraine in the conditions of war]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu – Actual problems of the development of the economy of the region*, 18(1), 50-60.

11. Sulima, N.M., Stepasiuk, L.M., Velychko O.V. (2015). *Ekonomika i finansy pidpryiemstva [Economy and finance of the enterprise]*. TsP «KOMPRYNT».

12. Solodzhuk, T.V. (2023). *Finansovyi menedzhment [Financial management]*. <http://hdl.handle.net/123456789/18018>.

13. Stashchuk, O.V., Hrytseniuk, A.V. (2012). Struktura kapitalu pidpryiemstva v konteksti dosiahnennia yoho finansovoi stiičnosti [The structure of the enterprise's capital in the context of achieving its financial sustainability]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Ser.: Ekonomika – Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Ser.: Economy*, 19, 223–225. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2012_19_55.

14. Matskiv, V.V. (2014). Osoblyvosti formuvannia finansovoho kapitalu pidpryiemstv [Peculiarities of the formation of financial capital of enterprises]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative economy*, (1), 171-175. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/inek_2014_1_29.pdf.

Отримано 11.12.2023

UDC 330.142.23:338.43

Roman Shchur

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance,
Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

E-mail: roman.shchur@pnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-9945-3939>

Scopus Author ID: [57221913159](https://orcid.org/0000-0001-9945-3939)

Volodymyr Matskiv

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

E-mail: volodymyr.matskiv@pnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-3031-7060>

Scopus Author ID: [58001393100](https://orcid.org/0000-0003-3031-7060)

Tetiana Solodzhuk

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

E-mail: tetiana.solodzhuk@pnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-7746-6229>

Scopus Author ID: [57221091755](https://orcid.org/0000-0001-7746-6229)

FINANCIAL CAPITAL FORMATION STRATEGIES IN MODERN CONDITIONS: EXPERIENCE OF THE AGRICULTURAL SECTOR

The article is devoted to the study of the essence and features of the financial capital of enterprises in the agrarian sector strategy formation issues. The problems of financial resources' formation and use have always been at the center of the theory and practice of financial management. In addition, the branch specifics inherent in the agricultural sector are not always taken into account.

It was established that outlining strategic priorities of the policy of financial capital of agricultural enterprises formation and use is the implementation of a concept that combines a targeted approach to the activities of enterprises. Such approach allows to set development goals, compare them with available opportunities and align them with the development and implementation of the strategies system. Financial capital management strategies should be adapted to changing conditions in order to ensure the stability and productivity of enterprises, in particular those operating in the agricultural sector.

It has been studied that financial capital as a complete economic system, represents the integration of various spheres of economic activity, including production and finance, with the aim of increasing the impact on production and obtaining a stable cash flow in the investment process. The formed conceptual model outlines the main stages of the formation and optimization of the capital of economic entities in the conditions of risks of the external environment.

In the conditions of a full-scale war and growing competition, as well as the complication of financial and economic relations in the economy, the problem of providing subjects of the agrarian sphere with financial capital becomes even more important. Therefore, the development of financial capital in the agricultural sector could become a key factor in ensuring the stability and competitiveness of enterprises in these conditions.

Key words: financial capital, capitalization, agricultural sector, national economy.

Fig.: 1. References: 14.